

Píseň: S109 - Amazing grace (Jak vzácnou přízeň) +
modlitba; Čtení: Gn 1, 24 - 2, 1

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se věnovali druhému ze tří velkých témat příběhu stvoření člověka: Smyslu lidského života, lidského úkolu. Tím je „podmanění“ (k-b-š) a „vláda“ (r-d-h) nad zemí a ostatními stvořenými živočichy.

Vzhledem k užitým slovesům a kontextu tohoto úkolu (člověk má být v první řadě obrazem Božím!), je snad nejvhodnějším výkladem smyslu lidské existence „správa“ světa. Avšak nesmíme ponechat stranou, že tomu předchází jeho podmanění - ve smyslu tygra podmaňujícího si kořist, aby neumřel hladu.

Tedy že toto podmanění a vláda nejsou otevřenou branou plýtvání, útlaku nebo likvidaci živočišných druhů. Obsahem má být takové podmanění a taková vláda, jakou se vztahuje ke svému stvoření Hospodin. Tedy ten, k jehož obrazu jsme stvořeni. Tedy takový způsob podmanění a vlády, který umožňuje vládu trvalou.

Třetí téma

Třetí velké téma sloky písně stvoření světa se objevuje ve v. 29-30. Za pokrm *všem* živočichům jsou dány byliny¹. A ještě s důrazem „to budete mít za pokrm.“

Má tedy člověk být vegetariánem? Má se vyhýbat živočišné stravě? Nebo jde toto starozákonné evangelium dokonce mnohem hlouběji?

Nejprve je potřeba přihlédnout k širšímu kontextu. V Gn 9, 1-7 zní rozšíření potravin, které bude člověk jíst. I každý pohybující živočich je nám dán za pokrm. A je tomu tak, v mnoha částech světa je běžné jíst brouky nebo červy a naopak je nemyslitelné jíst hovězí maso (např. Indie). Avšak neopomiňme

¹ Což také rovnou nabourává ten předchozí příměr k tygroví. I proto, že ono „podmanění“ také předchází tomuto rozvedení a doplnění...

druhý verš z Gn 9: „Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu zemskou zvěř i nebeské ptactvo... i se všemi mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou.“ Tedy tato změna vztahu mezi člověkem a stvořeným světem je provázena děsem a strachem zvířat vůči nám.

Historická situace lidského světa je situace po potopě. Takřka všichni živočichové se nás děsí a prchají, jakmile nás ucítí či uslyší. Útočí na nás pouze v případě nutné obrany nebo hladu. Je tedy *ospravedlnitelné* jíst jiné živočichy, ale jen to potvrzuje naši popotopní padlost vystiženou v Gn 8, 21 a Gn 9, 5. A potvrzuje to vzájemný vztah člověka a ostatních sfér stvořeného kosmu jako vztah násilí, nepřátelství a děsu.

Život na úkor jiných živých tvorů, kteří jsou stvořeni z Boží milosti stejně jako my, je tedy odrazem zla v našich srdcích (Gn 8, 21) . Odrazem padlosti a hříchu. Odrazem sobectví. Je to něco, co Hospodin snáší, ale nepovažuje za ideální. A krev, prolitou při každé přípravě masných výrobků, bude Bůh vyhledávat. Bude k ní volat k odpovědnosti. Jakým způsobem? Těžko říct, Bůh je vždy věrný svému slovu a zároveň milosrdný.

Avšak předpotopní svět předkládá představu jinou. Vztah mezi člověkem a Bohem není vztahem smluvním (až Gn 9, 9-17!), ale vztahem prosté důvěry. Jediné, co muž a žena v zahradě nesmí, je jíst z jednoho stromu. Člověk předpotopní nežije na úkor jiných živočichů, živí se bylinami a plody stromů. Život na úkor bližních přichází až s hříchem, s pádem člověka.

V dnešní době je toto ještě nápadnější. Víme, že není nutné jíst maso. Vše, co přijímáme konzumací zdechlin živých tvorů, lze nahradit rostlinnými produkty. Dnes. Před sto lety to možné takřka nebylo.

Možná i to patří do Božího plánu spásy: Vykoupit nás i z tak všední samozřejmosti života na úkor jiných živých tvorů. Postupně, kvůli naší tvrdé šíji.

Vegetariánství

Má tedy člověk být vegetariánem? Od současnosti dál, v ideálním případě, ano. Jak jsem totiž již naznačoval, to nejpodstatnější na konzumaci masa je skutečnost, že naše síla přichází na úkor síly jiných tvorů. A navíc tvorů, kteří byli stvořeni symbolicky ve stejný den jako my. Tedy tvorů v podstatě stejných - oživovaných krví.

Nemáme však propadat zoufalství a sebezpytování proto, že jíme maso. Stejně jako člověk nemá pohrdat zoufalství a beznadějí jen proto, že se každý den vzpíráme Bohu (= hřešíme). Nápravu vždy předchází uvědomění a přiznání si pravdy o situaci konkrétní i širší. Proto Písmo svaté znovu a znovu, možná až příliš syrově a pravdivě, popisuje neutěšenost lidské existence - v princípech i praxi.

Důraz na rostlinnou stravu Gn 1, a do jisté míry povolenost stravy také živočišné v Gn 9, nás mají nejprve přivést k uvědomění, že ani ve stravě není náš vztah ke stvořenému světu ideální. Ačkoli konzumace masa je v současnosti zcela samozřejmou záležitostí². Ba dokonce tak hluboce zakořeněnou, že slovní i jiné útoky na vegetariány nejsou nic neobvyklého³. Máme si přiznat, že konzumace masa je spojena s potopou světa. S Hospodinovým smířením se se zlem v našem srdci. A pak hledat adekvátní odpověď, adekvátní reakci. Protože Písmo svaté nám ji, úmyslně, konkrétně nedá. To aby byla chráněna naše svoboda ve vztahu člověk-Bůh, ale i člověk-člověk. Písmo pozve pouze obecně: Napravit situaci lze přiznáním vlastní vzpoury, hříchu. Vyznáním těchto přestoupení. A úsilím o jejich nápravu či alespoň neopakování. Řečeno teologicky a jedním slovem: Pokáním.

Člověk by totiž neměl žít na úkor jiných živočichů. A nebo jen tak málo, jak je nevyhnutelně nutné (k-b-š!). Dnes už nejen víme, ale je také dokázáno, že je to možné. A v mnoha ohledech také zdravější. O ohleduplnosti vůči zvířatům, jejichž porod

² Avšak srovnejme s dobou třeba ještě před šedesáti lety...

³ Bohužel však také obráceně. V zápalu boje „za dobrou věc“ nejsou neobvyklé ani útoky vegetariánů na „masožravce.“

obvykle způsobíme jen proto, abychom je posléze snědli, ani nemluvě.

Avšak tato proměna je stejně obtížná, zdlouhavá a často povrchní, jako proměna od člověka polyteistického a čarujícího v člověka, který je poslušen Stvořitele světa. Je stejně obtížná a zdlouhavá, jako odvrácení člověka od sebe (= od hříchu) a obrácení k Bohu.

Doufám a věřím, že časem nám bude živočišná strava spíše vzácným darem než samozřejmostí. A možná jednou překonáme i stravu rostlinou - vždyť rostliny jsou také živočichové! Jedním z podstatných proudů Hospodinova plánu spásy je, že člověk se může aktivně zapojit a spolupracovat na něm!

Vztahově

Avšak pochopme, že Písmu nejde o způsobení deprese či zoufalství. Bylinná strava je v předpotopním světě dána také všem ostatním živočichům⁴. Proto se někdy o životě v zahradě hovoří jako o „ráji“. Tedy jako o ideálním vztahu a způsobu života mezi lidmi navzájem, mezi lidmi a zvířaty, mezi lidmi a dalším stvořením, mezi člověkem a Hospodinem. I proto končí šestý den slovy „Bůh viděl, že *všechno*, co učinil, je *velmi* dobré.“

Vegetariánství či živočišná strava jsou jen vnější formou, jednou z mnoha možných a dobrých vnějších podob dobré teorie. Písmu však jde o praxi jen málokdy, protože vnějších forem dobré teorie (= praxe) je celá řada. Písmu, a tak Hospodinu, jde právě o dobrou teorie, dobré principy. Dokonce o „velmi dobré.“

Je možné, ba dokonce pravděpodobné, že nikdy nebudeme moci v časném světě žít zcela bez ubližování ostatnímu stvoření. Jíst, zdá se, potřebujeme, stejně jako ostatní tvorové - však také jsme stejným stvořením. Jídlo nám tak má být jedním z dějů, které připomínají naši závislost na Hospodinu a jeho stvoření. A naši nedokonalost.

⁴ Jako už tolikrát: Lidský hřích symbolizovaný mužem a ženou v zahradě pokřivil i svět kolem nich. Můj hřích neškodí v první řadě mně samému, nýbrž mým nejbližším. Srv. smilstvo v partnerském vztahu i vztahu náboženském.

Avšak uprostřed naší nedokonalosti smíme a můžeme usilovat o dokonalost. Můžeme usilovat naplnit obraz Boží v nás i v tom, že budeme žít na úkor jiných živých tvorů jen natolik, nakolik je to nezbytně nutné. Nakonec stejné popisuje sloveso k-b-š („podmanit“) z předchozích veršů!

Protože když člověk usiluje o způsob života, který škodí a působí utrpení jen do nezbytně nutné míry, bude se i tato nezbytně nutná míra snižovat. Stejně jako se tato nezbytně nutná míra zvyšuje, když si člověk dopřává luxusu nebo loví zvířata jen jako hobby⁵.

Podstatou těchto „vegetariánských“ veršů z Gn 1 tak je vztah k Božímu stvoření. Vztah, který se učí neškodit, nezneužívat, protože náš hřích skrze naše sobectví vytvořilo praxi světa opačnou. Ideální stav je stav čistoty, tedy bez hříšnosti, tedy bez vzpoury vůči Hospodinu. Tedy vztah, který se učí a usiluje ctít, respektovat, spravovat a pečovat i o rostliny či vzduch. Čímž jsme opět jen jinak vyjádřili lidský úkol, a tak smysl lidské existence, z Gn 1, 28.

A nebojme se zdůraznit, že člověk pravěký i starověký byl v tomto ohledu v mnohem snazší pozici. Nedisponoval technologií ani technikou k likvidaci deštných pralesů a živočišných druhů. Potravu skutečně získával v „potu tváře“ (Gn 3, 19) a často při ní riskoval život. Nelebedil si procházením regálů v obchodech, v nichž si stěžoval, že „zrovna to moje nemají.“

Protože s pokrokem technologickým jde v ruku v ruce také pokrok pokušení. Pokušení pohodlnosti, luxusu, samozřejmosti, sobectví a tak vzpoury vůči Bohu. Avšak tomuto, stejně jako každému, pokušení, nemusíme podlehnout. Můžeme mu, a často docela snadno, odolat.

⁵ Ne náhodou hovoří těsně před počátkem zabydlování v Zaslíbené zemi kniha Dt takto: „Střež se, abys nezapomněl na Hospodina, svého Boha, a nepřestal dbát na jeho přikázání, práva a nařízení, která ti dnes udílím. Až se dosyta najíš a vystavíš si pěkné domy a usídlíš se, až se ti rozmnoží brav a skot, až budeš mít hodně stříbra a zlata, až se ti rozmnoží všechno, co máš, jen ať se tvé srdce nevypíná, takže bys zapomněl na Hospodina, svého Boha, který tě vyvedl z egyptské země, z domu otroctví.“ (Dt 8, 11-14)

Závěr

Není tedy nic špatného na nakupování v supermarketech. A dokonce je ospravedlnitelné konzumovat maso - je-li konzumováno alespoň s vědomím, že šlo o živého tvora, za něhož jsme také zodpovědní. A vděční⁶. Nakonec již to vede k hlubší úctě k Božímu stvoření. Tedy k situaci, kdy maso je opět něčím posvátným, je obětí. Neboť objektivně tímto maso zůstalo, jen posvátnost a obětinu v té štangli salámu často ve svých ubohých lidských očích nevidíme.

Ačkoli Hospodin člověku často člověčenstvu říká mnoho nelíbivého a nepříjemného, neříká nám svou dobrou zprávu proto, abychom se cítili mizerně. To je, želBohu, často v našich očích nevyhnutelné. Cílem Božího slova je proměna, obnova, reformace toho, co není dobře, co neusiluje o dokonalost, co je na úkor dalšího Božího stvoření. Tedy spása každého člověka ve všech sférách naší existence.

Sám jím maso rád a hodně. Obsah dnešní biblické je i pro mě výzvou, snad k ní pomalu nějak rostu. Doufám. Dobrý farář nemá zvát jen k tomu, co sám naplňuje - to by vázal na svou osobu. Farář má zvát k vždy znovu hlubšímu a pevnějšímu vztahu s Hospodinem, v němž ho klidně mají farníci hravě překonávat. Farář má zvát ke vždy novému úsilí naplňovat dokonalý příklad dokonalého života v Ježíši Kristu.

Tak i v dnešním tématu.

Píseň: S353 - Už mi oči tíží sen + Modlitba Páně
Rozhovor

⁶ Což samo o sobě vede ke střídmosti, nikoli k přejídání. Také ke snaze neplýtvat a nevyhazovat jídlo atd.